

LUND UNIVERSITY

Våldsbejakande extremism i Sverige individ, samhälle, ideologi och praktik - Slutrapport

Robertsson, Kristina; Ackfeldt, Anders; Andersson, Dan-Erik

2017

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Robertsson, K., Ackfeldt, A., & Andersson, D.-E. (2017). *Våldsbejakande extremism i Sverige individ, samhälle, ideologi och praktik - Slutrapport*. Lund University.

Total number of authors:
3

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUNDS
UNIVERSITET

Våldsbejakande extremism i Sverige

individ, samhälle, ideologi och praktik

SLUTRAPPORT

Våldsbejakande extremism i Sverige

INDIVID, SAMHÄLLE, IDEOLOGI OCH PRAKTIK

- 4.** BAKGRUND
- 5.** KURSENS UPPLÄGG OCH INNEHÅLL
- 7.** Veckobrev
- 10.** Poddar
- 12.** Internat
- 14.** KURSDELTAGARNAS PERSPEKTIV PÅ KURSEN
- 16.** FRAMTIDA BEHOV UTIFRÅN EN LÄGESBILD HOS MYNDIGHETER OCH KOMMUNER
- 19.** FORTSATT UTBILDNINGSSATSNINGAR OCH PRAKTIKERNÄTVERK

Förord

Det här är en slutrapport från kursen "Våldsbejakande extremism i Sverige – individ, samhälle, ideologi och praktik. Kursen gavs av Lunds universitet på uppdrag av Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism 1 april – 15 oktober 2017.

Föreliggande rapport är i två delar. Den första delen av rapporten beskriver kursen och deltagarnas erfarenheter av den. Den andra delen lyfter, utifrån en lägesbild hos myndigheter och kommuner, fram frågor om framtida behov av utbildningsåtgärder och förandet av ett alumni- och/eller praktikernätverk.

Kristina Robertsson
Anders Ackfeldt
Dan-Erik Andersson

Bakgrund

Behoven av och efterfrågan på forskning och forskningsanknuten utbildning har formulerats i ett flertal utredningar och direktiv från regeringen. I det ursprungliga direktivet från regeringen skrivs uppdraget att "genomföra riktade utbildningsinsatser" fram i sammanfattningen (En nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism, 2014: 103).

Under 2015 och 2016 besökte Nationella samordnaren kommuner i hela Sverige med syfte att medvetandegöra problematiken kring våldsbejakande extremism. Många kommuner hade bristande kunskap inom området och saknade kännedom om att det fanns personer i den egna kommunen som hade kopplingar till våldsbejakande miljöer. I andra kommuner fanns redan erfarenhet av våldsbejakande miljöer, återvändare, samt deras anhöriga. Kommunerna upplevde att problem identifierades, men att man saknade kunskap i frågor rörande arbetet med personer som hade kopplingar till våldsbejakande miljöer.

Många kommuner efterfrågade mer kunskap och strategier för att hantera problematiken och i takt med att efterfrågan ökade erbjöd olika aktörer utbildningar inom området. Nationella samordnaren kontaktades av kommuner som ville få hjälp med att välja seriösa och kvalitetssäkrade utbildningar. Nationella samordnaren ville erbjuda en kvalitativ forskningsbaserad utbildning, med teoretisk kunskap i kombination med erfarenhetsbaserad metodik som gick att applicera i det verkliga arbetet.

Efterfrågan fanns också hos statliga myndigheter som påbörjat sitt arbete mot våldsbejakande extremism. Behovet rörde främst kunskaper om våldsbejakande extremism i allmänhet, mer specifika kunskaper om de olika miljöerna och hela vägen till kunskap om beprövade metoder att använda sig av inom de egna organisationerna.

Med bakgrund i uppdraget till Nationella samordnaren och den efterfrågan som fanns från aktörer togs initiativ till en mer genomgripande utbildningssatsning. En lång rad olika utbildningar och kurser finns på området med ett flertal olika huvudmän, men Nationella samordnaren strävade efter en enhetlighet och tydlig progression. Dessutom är kopplingen mellan aktuell forskning och utbildning central. Därför blev det naturligt att vända sig till universitetsvärlden för att initiera en utbildningssatsning. Valet föll på Lunds universitet som redan hade ett utvecklat koncept och tydliga planer på att erbjuda uppdragsutbildningar om våldsbejakande extremism. Valet av Lunds universitet byggde också på en vilja att ha en geografisk spridning. Samordnaren hade redan ett etablerat samarbete med forskare från Stockholm och Uppsala och i Göteborg har Segertsedtinstitutet ett pågående uppdrag från regeringen.

Studenter i en diskussion i en paus | Foto: Anders Ackfeldt

Kursens upplägg och innehåll

Mellan april och oktober 2017 genomförde Lunds universitet, på uppdrag av Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism, kursen "Våldsbejakande extremism i Sverige – individ, samhälle, ideologi och praktik". Kursdeltagarna har varit bland annat lokala samordnare, personal i socialtjänst, polis och kriminalvård. Kursen har omfattat 7,5 högskolepoäng (motsvarande 5 veckors heltidsstudier) och kursdeltagarna har efter avslutad kurs erhållit ett kursintyg. Av de sökande valde Nationella samordnaren ut 54 personer som fick gå kursen och bland dessa var 30 olika kommuner representerade.

Kursen har tagit sin utgångspunkt i mötet mellan kursdeltagarnas egna erfarenheter och kunskaper från praktiskt arbete mot våldsbejakande extremism och den senaste svenska och internationella forskningen. Under kursens gång har kursdeltagarna utöver de kursansvariga från Lunds universitet (Dan-Erik Andersson, Tina Robertsson och Anders Ackfeldt) fått lyssna till och diskutera med föreläsare från bland annat Uppsala universitet, Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Segerstedtinstitutet, Försvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut och Karolinska Institutet.

Helena Stålhammar föreläser på första internatet | Foto: Anders Ackfeldt

Kursen har avhandlat våldsbejakande extremism i Sverige från psykologiska (individ), socialpsykologiska (grupp) och sociologiska (samhälleliga) perspektiv. Ett centralt pedagogiskt mål har varit att deltagarna skulle erbjudas goda möjligheter till erfarenhetsutbyte med andra kursdeltagare, samt nätverksbyggande för framtida samarbeten. Detta har skett kontinuerligt i olika kursmoment. Deltagarna har under internatet fått tillfälle att diskutera och utbyta erfarenheter i så kallade basgrupper som varit komponerade utifrån att olika expertis och erfarenheter ska mötas.

Utbildningen har kombinerat tre tredagarsinternat (två övernattningar), med distansundervisning innehållande löpande elektroniska veckobrev. En webbaserad kursplattform, LUVIT, med stort inslag av exempelvis texter, poddar, videos och bildspel har varit tillgänglig för kursens deltagare. Via LUVIT har kursdeltagarna kunnat kommunicera med andra studenter samt med de kursansvariga lärarna. På LUVIT har också ett omfattande kursbibliotek byggts upp. Detta omfattar dels en lång rad skriftliga publikationer men också ljud och bildfiler (radio och TV). Till detta kommer allt det material som kursdeltagarna producerat inom ramen för examinationen på kursen.

Då kursdeltagarna arbetat heltid, ofta med hög arbetsbelastning, planerades kursen på kvartsfart över 20 veckor, exklusive ett sommaruppehåll. Kursen utformades utifrån en kombination av tre tredagarsinternat (två övernattningar) och distansundervisning innehållande 20 elektroniska veckobrev. Materialet har varit anpassat så att det ska gå att tillgodogöra sig under ett flertal kortare stunder utspritt under en arbetsvecka. Utgångspunkten har varit att veckotemat ska kopplas till den egna lokala miljön och verksamheten och leda till kontinuerlig reflektion över det egna arbetet.

Ett tydligt mål har varit att kursens deltagare ska få ta del av och diskutera olika vetenskapliga perspektiv på frågor rörande de tre våldsbejakande extremistmiljöerna i Sverige; vitmakt, autonoma och islamistiska. Under kursen har de tre olika miljöerna diskuterats var för sig och de har också jämförts med varandra.

Veckobrev

Under tjugo måndagar skickades ett brev ut elektroniskt med en tematik och ett material som kursdeltagarna förväntades fokusera på under veckan. Brevet innehöll instruktioner och länkar/filer till kursmaterialet. De bestod oftast av en podd producerad speciellt för utbildningen, kortare texter både i form av relevanta nyheter och mer vetenskapliga artiklar på företrädesvis svenska. I veckobreven har kursdeltagarna även fått ta del av av kursledningen specialskrivna texter kring veckans tema. Veckobreven har berört grundläggande frågor om och kring våldsbejakande extremism, men har också kopplats till aktuella händelser under kursens gång, såsom exempelvis attentatet på Drottninggatan den 7 april, 2017 och dådet i Manchester den 22 maj, 2017.

Veckobrev 1 – Välkommen till kursen!

En introduktion till kursen "Våldsbejakande extremism i Sverige – individ, samhälle, ideologi och praktik"

Veckobrev 2 – Begrepp och betydelser

I veckobrevet diskuterades de begrepp som vi använde oss utav under kursen; våldsbejakande, extremism, terrorism, radikalisering.

Veckobrev 3 – Terrorhandlingar av ensamagerande gärningsmän

I detta veckobrev låg fokus på terrorhandlingar av ensamagerande gärningsmän, som under de senaste åren hamnat i fokus inom samhällsdebatten och till viss del inom forskningen.

Veckobrev 4 – Inför det första internatet

Veckobrevet introducerar kursens första internat i Stockholm (3–5 Maj 2017).

Veckobrev 5 – Utvärdering av Internat 1

Veckobrevet summerade och utvärderade kursens första internat.

Veckobrev 6 – Återvändare

Veckobrevet handlade om arbete med återvändare från den Islamiska staten (IS).

Veckobrev 7 – Det förebyggande arbetet (del 1)

Veckobrevet behandlade det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i Sverige från olika perspektiv.

Veckobrev 8 – Självordsbombare

Med anledning av attentatet i Manchester Arena den 22 maj 2017 handlade veckobrevet om självordsbombare.

Veckobrev 9 – Det förebyggande arbetet (del 2)

Veckobrevet behandlade det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i Sverige från olika perspektiv.

Veckobrev 10 – Finansiering av terrorism

Veckobrevet handlade om finansiering av våldsbejakande extremism.

Kommunpolisen Fredrik Malm är en välkänd person i området Vivalla i Örebro | Foto: Lars Mogensen

Veckobrev 11 – Den våldsbejakande extremismens estetik

Temat för veckobrevet var våldsbejakande rörelsers attraktionskraft och estetik.

Veckobrev 12 – Examinationsuppgift 3

Examinationen rörde artikeln: "Swedish Foreign Fighters in Syria and Iraq. An Analysis of Open-Source Intelligence and Statistical Data" (2017) av Magnus Ranstorp & Linus Gustavsson.

Veckobrev 13 – Välkommen tillbaka!

Efter sommaruppehållet: summering av sommarens händelser och tips på relevant läsning. Veckobrevet gav också en introduktion till kursens andra internat.

Veckobrev 14 – Två systrar

Med utgångspunkt i Åsne Seierstads bok "Två systrar" fokuserades problematiken med kvinnor som rest för att ansluta sig till terrorgrupper i Syrien och Irak.

Veckobrev 15 – De teologiska argumenten bakom jihadism

Introduktion till kursens avslutande uppgift samt podd om de teologiska argumenten bakom jihadism.

Veckobrev 16 – Konspirationsteorier

Temat för veckobrevet var konspirationsteorier och våldsbejakande extremism.

Veckobrev 17 – Praktisk information och lästips

Veckobrevet ger deltagarna praktisk information angående kursens avslutning samt en del lästips.

Veckobrev 18 – Bauman, Dencik och extremismen

Veckobrevet diskuterar våldets historia och vikten av att förstå det farliga i en extremistisk (dualistisk) världsbild.

Veckobrev 19 – Psykiatrins roll i arbetet mot våldsbejakande extremism

Veckobrevet handlar om psykiatrins roll i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Veckobrev 20 – Kursens avslutas

Kursen avslutas med praktisk information och summering.

Olga Gislén och Helena Stålhammar leder en diskussion under första internatet | Foto: Anders Ackfeldt

Poddar

De poddar som följt med veckobreven har producerats av professionella vetenskapsjournalister med radiojournalisten Lars Mogensen som huvudansvarig (känd från bland annat filosofiska rummet på P1). Medverkat har även Hilda Årlemyr (journalist, som idag arbetar på Ekot i P1) och Agneta Nordin, samhällsjournalist (bland annat känd från Pyramiden och radioproducent för Retorik i P1). Poddarna har varit mellan 15–30 minuter långa, har hållit hög kvalitet och utgjort en central del av kursmaterialet. De är dessutom möjliga att tillgodogöra sig på mindre traditionella studieplatser, som på bussen, i tvättstugan eller i tunnelbanan.

Podcast 1 – Presentationer

I podden presenterades kursledningen, Kristina, Dan-Erik & Anders.

Podcast 2 – Begrepp och betydelser

Intervjuer med: filosofen Lena Halldenius, professor i mänskliga rättigheter och arabisten och islamologen professor Mark Sedgwick om några av de begrepp som vi jobbade med under kursen.

Podcast 3 – Terrorhandlingar av ensamagerande gärningsmän & CLAT-rapporten

Intervju med Jeanine de Roy van Zuijdewijn som är en av författarna till CLAT-rapporten.

Extra Podcast – Terrordådet i Stockholm

I podden intervjuades Christina Kiernan, samordnare för Stockholms stads arbete mot våldsbejakande extremism i Stockholm, med anledning av terrordådet på Drottninggatan.

Podcast 4 – Återvändare

I podden intervjuades Yassin Ekdahl, kommittésekreterare hos Nationella samordnaren, om återvändare från Islamiska Staten (IS).

Podcast 5 – Det förebyggande arbetet (del 1)

I podden intervjuades två personer som deltar i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism; Salahuddin Barakat från Islamakademin och Malin Martelius, som samordnar Malmö stads arbete för trygghet och säkerhet.

Podcast 6 – Självordsbombare

Ett samtal med Susanne Olsson, professor i religionshistoria vid Stockholms universitet. Susanne pratar bland annat om islam och självordsbombare, samt om islam och våld.

Podcast 7 – Det förebyggande arbetet (del 2)

Samtal med bland annat Sven-Göran Wetterberg, Emma Filbey och Patrik Wallin om det förebyggande arbetet i Örebro.

Podcast 8 – Finansiering av terrorism

I podden fick deltagarna möta Lottie Holmström, ekonom som tidigare arbetat som utredare på polisen och som skattebrottsutredare på Skatteverket. Idag arbetar hon som projektledare och sakkunnig i frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism på Länsstyrelsen i Skåne.

Podcast 9 – Den våldsbejakande extremismens estetik

I podden intervjuades Thomas Hegghammer, forskare på Försvarets forskningsinstitut i Norge, som nysst utkommit med boken "Jihadi Culture The Art and Social Practices of Militant Islamists" (2017).

Podcast 10 – Två systrar

I podden intervjuades Sadiq Juma vars två döttrar, då 16 och 19 år gamla, reste till Syrien hösten 2013 för att gifta sig med IS-krigare. Åsne Seierstad har fördjupat sig i familjens öde i boken "Två systrar".

Podcast 11 – De teologiska argumenten bakom jihadism

I podden intervjuas Mohammad Fazlhashemi som är professor i islamisk teologi och filosofi vid Uppsala universitet.

Podcast 12 – Konspirationsteorier

I podden intervjuades Jamie Bartlett som är journalist, forskare och föreståndare för Centre for the Analysis of Social Media på tankesmedjan Demos i London. Bartlett menar att nästan alla våldsamma politiska grupper har en eller flera konspirationsteorier i grunden.

Podcast 13 – Bauman, Dencik och extremismen

Intervju med Lars Denick som är professor emeritus i socialpsykologi vid Roskilde universitet

Podcast 14 – Psykiatrins roll i arbetet mot våldsbejakande extremism Våldsbejakande extremism

I podden intervjuas bland annat Hedvig Krona, tillförordnad överläkare vid psykiatriska kliniken i Malmö och doktorand i rättspsykiatri vid Lunds universitet, om psykiatrins roll i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Radiojournalisten Hilda Ärlemyr intervjuar Yassin Ekdahl | Foto: Lars Mogensen

Niklas Orrenius föreläser på tredje internatet
Foto: Anders Ackfeldt

Internat

Under de tre internaten har kursdeltagarna lyssnat på och diskuterat med föreläsare med relevant expertis från högskolor, universitet och andra myndigheter. På internaten har kursdeltagarna också fått träffa de som (tidigare) själva varit aktiva i våldsbejakande miljöer. Det har varit påfrestande perspektiv, men förhoppningsvis givit kursdeltagarna vidgade perspektiv och en större förståelse för den komplexitet som ofta omgärdar de som på olika sätt gett sitt stöd åt våldsanvändning mot det omgivande samhället.

Magnus Ranstorp, Marcus Hjelm, Dan-Erik Andersson och Haisam Abdul-Rahman i kaffepausen på tredje internatet
Foto: Kristina Robertsson

INTERNAT ETT (3–5 maj 2017)

Introduktion till kursen

Anna Carlstedt & Yassin Ekdahl, Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism

Arbetet fram till inrättandet av Nationella samordnaren

Agneta Blom, Örebro universitet och Örebro kommun

Lone Wolf Terrorism

Mattias Gardell, Uppsala universitet

Hur kan socialtjänsten arbeta med personer som är eller riskerar att bli involverade i våldsbejakande extremism?

Olga Gislén & Helena Stålhammar, Socialstyrelsen

Från nazist till antirasist

Lars Mogensen, Journalist & Kimmie Åhlén, Kristinehamns kommun

Hatbudskap och våldsbejakande extremism i digitala miljöer

Lisa Kaati, Försvarets forskningsinstitut/Uppsala universitet

INTERNAT TVÅ (16–18 augusti 2017)

Hur Storbritannien arbetade mot IRA och hur de arbetar idag

Hans Brun, forskare vid Försvarshögskolan, Stockholm

Inställningen till politiskt våld i autonom vänster i Sverige

Frank Lundgren, Åbo akademi

Salafismens väsen och lockelse – en lägesbild från Sverige

Susanne Olsson, Stockholms universitet

Älskade terrorist – 16 år som jihadist. Samtal med Anna Sundberg

Dan-Erik Andersson, Lunds universitet & Anna Sundberg, författare

Därför alstrar vissa bostadsområden våldsbejakande extremism

Manne Gerell, Malmö högskola

INTERNAT TRE (4–6 oktober 2017)

Skotten i Köpenhamn

Niklas Orrenius, författare och journalist på DN

Att motverka våldsbejakande extremism – RAN:s arbete och vägledning

Magnus Ranstorp, Försvarshögskolan

Våldsbejakande extremism och individfaktorer

Marianne Kristiansson, Rättsmedicinalverket och Karolinska institutet

Utredningen om informationsutbyte vid samverkan mot terrorism – behov av revidering?

Anna Tansjö, rådmann vid Helsingborgs tingsrätt

Nazism och vitmakt i Sverige – historia, samtid och framtid

Heléne Lööw, Uppsala universitet

”Jag berättar för andra att detta har varit den bästa och värdefullaste kurs jag har deltagit i. Dels innehållet som har skraddarsyts efterhand men också för att deltagarna och kursledning varit så engagerade.”

Kursdeltagarnas perspektiv på kursen

Kursen har utbildat 54 personer från 16 av 21 län i Sverige, samt från Trondheim i Norge. Deltagarna arbetar bland annat som samordnare i kommuner, poliser, kuratorer, inom kriminalvården, socialtjänsten, med chefs-/projektuppdrag. Utav kursdeltagarna var 54 % kvinnor och 46 % män. Utvärderingarna har visat att deltagarna överlag varit mycket nöjda med kursen. Kursen som helhet har upplevts som ”seriös”, ”välplanerad” och ”lärorik” av deltagarna. De föreläsare som deltagit under kursen har överlag fått mycket goda omdömen. Under internaten har deltagarna varit uppdelade i basgrupper som givit möjlighet för diskussion, erfarenhetsutbyte och reflektion samt lagt grunden för ett framtida nätverk. Utgångspunkten har varit att ge kursdeltagarna möjlighet att möta andra som arbetar med liknande frågor fast i andra verksamheter. Många av deltagarna har i utvärderingarna betonat det värdefulla i att få samtal med andra kursdeltagare och skapa nya nätverk för att bättre kunna arbeta med frågor som rör våldsbejakande extremism.

”

”Föreläsningarna, poddarna och veckobreven har varit fantastiska! Men för mig personligen har nätverkandet med de övriga kursdeltagarna varit mest värdefullt. Hoppas att det blir någon form av finansierad fortsättning. Vore synd att tappa detta nätverk.”

I utvärderingarna betonar flera deltagare att de tycker att utbildningen både varit värd pengarna och den tid de lagt ner på kursen vid sidan av sina arbeten.

”För min arbetsgivare var detta en dyr kurs där jag beslagtog hela avdelningens utbildningsbudget. Efter första internatet var jag tveksam till om jag skulle kunna ge tillbaka min arbetsgivare det värdet. Men det är jag inte längre. Det har varit fantastiskt vilken bredd vi har fått!”

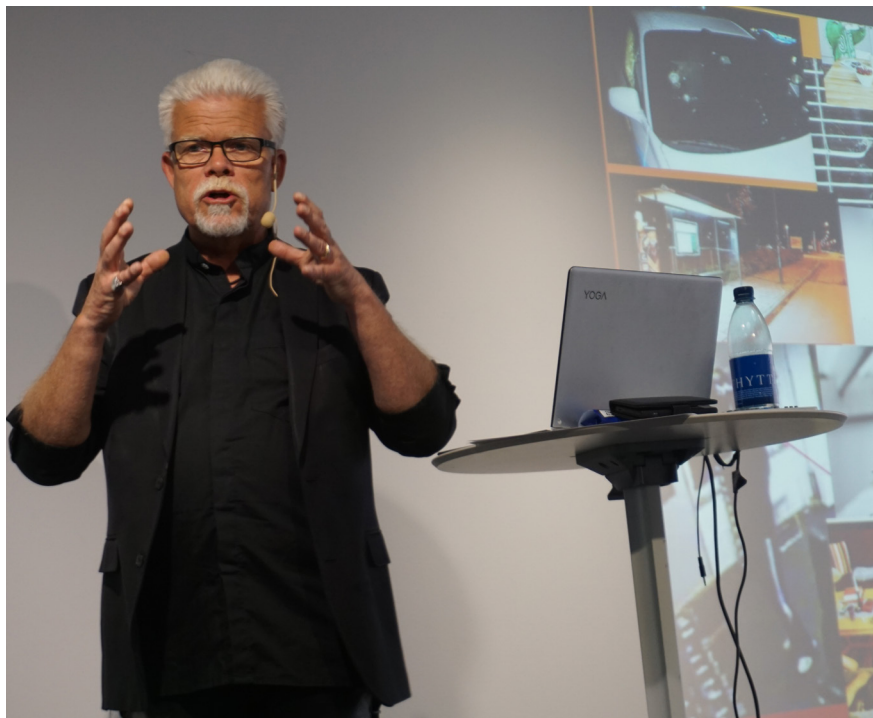
”

Kursen har haft fyra examinationsmoment som ansetts vara både givande och utmanande. Under internaten har deltagarna diskuterat examinationen i basgrupperna för att ge nya infallsvinklar och "lyfta blicken" från den egna rollen. Utvärderingarna har visat att de flesta studenter tyckt att examinationsmomenten fungerat mycket bra och varit användbara i det praktiska arbetet i den egna yrkesrollen.

Avslutningsvis har flera studenter (och även inbjudna föreläsare) lyft den goda stämningen som skapats i gruppen. Flera av föreläsarna har uttryckt sig i positiva ordalag kring dynamiken i gruppen och känt sig privilegierade att få ta del av kursdeltagarnas kompetens kring frågor rörande våldbejakande extremism.

”

”Jag är mycket nöjd, jag har fått med mig ny kunskap och förståelse för komplexiteten kring problemet radikalisering/VBE. Jag tar med mig mycket från kursen, till nytta för mitt arbete. Sen har jag fått träffa nya bekansksaper, nytt nätverk. Detta är så värdefullt i det gemensamma arbetet mot våldbejakande extremism”

Mattias Gardell föreläser på det första internatet | Foto: Dan-Erik Andersson

Framtida utbildningsbehov utifrån en lägesbild hos myndigheter och kommuner

Sommaren 2017 publicerade Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism och Stiftelsen Tryggare Sverige en lägesrapport* som visar att över 70 procent av kommunerna har lokala våldsbejakande individer eller grupperingar i kommunen. Övervägande är det våldsbejakande högerextremism, följt av våldsbejakande islamistisk- och vänsterextremism.

Erfarenheter från kursen är att vissa kommuner har samtliga grupper representerade, medan andra endast en grupp eller i ett fåtal fall inga befintliga, i nuläget kända, grupper. Grupperna uttrycker sig oftast genom olika former av propaganda, från klistermärken och klotter, till flygblad och demonstrationer. Den framväxande högerextremismen, främst genom Nordiska motståndsrörelsen (NMR), är tydlig i många kommuner och det förväntas att detta kommer att öka den våldsbejakande vänsterextremismen. Detta gör att kommunerna nu förbereder sig för eventuell ökning från både höger- och vänsterextremism under valåret 2018.

Under kursen har kursledningen fått en fördjupad insikt i hur de deltagande kommunerna och myndigheterna arbetar; samt de utmaningar som de upplever. Exempelvis upplevs bland kursdeltagarna en brist på förståelse på hemmaplan för vad arbetet mot våldsbejakande extremism är, samt hur detta arbetet ser ut eller förväntas se ut. De efterlyser en samverkan på flera nivåer mellan kommuner och myndigheter samt samverkan mellan olika myndigheter. De upplever att de behöver stöd i arbetet med att förklara vikten av satsningar på arbetet.

Även om det finns skillnader i hur långt kommunerna och myndigheterna kommit i sitt arbete mot våldsbejakande extremism har de som deltagit i kursen överlag kommit långt i sitt arbete och några av dem vidareutvecklar i nuläget sitt tidigare arbete. Arbetets fokus (säkerhetspolitiskt, socialpolitiskt eller både och) skiljer sig också något åt, utifrån vilken roll/yrkesgrupp kommunen utsett att leda arbetet (säkerhetsansvariga eller socialtjänst). Det finns även i många fall ett gott samarbete mellan kommunpolis och kommunernas samordnare.

* <http://www.samordnarenmotextremism.se/wp-content/uploads/2016/11/L%C3%A4gebild-v%C3%A5ren-2017.pdf>
Lägesbild våren 2017 s. 1-2

Poddproduktion i Lund | Foto: Anna Helligren

Av de kommuner som deltagit i utbildningen har i stort sätt samtliga handlingsplaner eller utformar sådana under 2017. Deras lägesbilder utformas i första hand i samarbete med lokalpolis, socialtjänst och skola, men även med fritidsverksamhet, BVC, vårdcentraler, samfund, föreningsliv, bostadsbolag, räddningstjänst med flera.

När det gäller det förebyggande arbetet sker det på flera nivåer, exempelvis säkerhetsarbetet, folkhälsoarbetet och det trygghetsskapande arbetet. De största insatserna riktar sig till ungdomar (13–20) men många kommuner arbetar även på olika sätt med unga vuxna inom riskgrupper. Arbetet sker utifrån 3-6 av följande:

- 1) **generella förebyggande insatser**
- 2) **specifika förebyggande insatser**
- 3) **individriktade förebyggande insatser**
- 4) **avhopparverksamhet**
- 5) **utbildning**
- 6) **omvärldsanalys**

Ett mindre antal kommuner har så kallade återvändare från Syrien, Irak eller Ukraina. De arbetar med olika former av verksamheter för att möta de problem som uppstår när någon återvänder från krigszoner. Detta är en problematik som förväntas öka under 2018.

En viktig del i kommunernas arbete är att ge utbildning i arbetet mot våldsbejakande extremism. Detta för att öka medvetenheten och inkludera kommunens medarbetare i det förebyggande arbetet. En annan del är informationsspridningen för att tydliggöra vart en person vänder sig som är i behov av stöd både till anställda inom kommunen och till civilsamhället. För att möta detta behov har kursdeltagarna i gemensamma diskussioner formulerat behov av och önskemål om framtida utbildningsinsatser.

När det gäller myndigheter har även där vissa kommit längre i sitt arbete än andra. Ett exempel på en myndighet som ligger i framkanten är Kriminalvården. Myndigheten ser sig själva ha mycket goda förutsättningar att arbeta effektivt mot våldsbejakande extremism och myndigheten arbetar redan idag med flera av de metoder och arbetssätt som urskilts vara av vikt för ett lyckat arbete rörande frågorna. Den genomförda kartläggningen har dock visat på ett antal områden där existerande strukturer bör kompletteras för att bättre svara mot de behov som identifierats. Arbetet har redovisats i rapporten Våldsbejakande extremism i Kriminalvården. Redovisning av regeringens uppdrag att kartlägga metoder och arbetssätt för att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism i Kriminalvården (Ju2015/05232/KRIM). Rapporten presenterades av en av deltagarna under kursen.

Personalens medvetenhet lyfts fram som en av grunderna i det förebyggande arbetet. Detta är viktigt för att möjliggöra att personal tidigt upptäcker indikatorer på ett våldsbejakande beteende, precis som de observerar andra förändrade beteendemönster. Utbildningar ökar kunskapen kring bland annat terminologi, bakgrundsfaktorer, indikationer på våldsbejakande extremism, lämpligt agerande i sin yrkesroll om personalen möter en individ på väg in i dessa sympartier eller som redan har dem.

Kursdeltagarna har alltså överlag varit mycket nöjda med den möjlighet till utbildning och fortbildning som kursen gett. Flera betonar att en gemensam grund lagts för de som har gått kursen och att en gemensam bas att arbeta vidare utifrån har skapats. Därför förordas att kursen i framtiden ska kunna erbjudas andra. Dock framhålls att olika kommuner och myndigheter har olika förutsättningar och att för vissa kanske en så omfattande kurs kan förefalla för ambitiös. Kortare varianter på kursen skulle därför med fördel kunna arrangeras.

Sven-Göran Wetterberg, Emma Filbey och Patrik Wallin - tre femtedelar av Örebro's Kunskapshus.
Foto: Lars Mogensen

Farhiyo Ibrahim och Khadna Saad, centrumvårdar i Vivalla, intervjuas av Lars Mogensen.
Foto: Dan-Erik Andersson

Fortsatta utbildningsatsningar och praktikernätverk

En möjlighet vore att erbjuda en fördjupningskurs med samma pedagogiska upplägg som den första. Omfånget skulle då även i detta falla vara 5 veckors heltidsstudier (7,5 högskolepoäng). Det vore också möjligt att utforma kurser med samma pedagogiska upplägg, men där omfånget skulle kunna begränsas till 2-3 veckors heltidsstudier. Dessa skulle då också kunna vara poänggrundande.

Ett alternativ som diskuterats är att erbjuda så kallade "master classes" med ledande experter inom ett ämne. Under en "master class" får en grupp studenter möjlighet att med vägledning av en ledande expert fördjupa och diskutera sina kunskaper och färdigheter. Utformningen skulle kunna vara så att en hel dag avsätts till fördjupningsstudier. Flera av kursens föreläsare har tillfrågats om intresse för att arrangera "master classes" och bekräftat intresse. Dessa skulle kunna ledas av både svenska och internationella experter. "Master classes" skulle också kunna arrangeras med särskilt framgångsrika exempel på praktiskt arbete och kring särskilda metoder. Här skulle den erfarenhet och kunskap som finns i olika kommunala sammanhang och inom vissa myndigheter ligga till grund.

Möjligheten att åka på studieresor har också diskuterats. Det finns ju platser i Europa (Århus i Danmark, Kristiansand i Norge, Mechelen i Belgien) som ofta lyfts fram som exempel på orter där metoder framgångsrikt provats ut. Det finns självklart också platser i Sverige med goda erfarenheter och exempel till vilka studieresor skulle kunna anordnas. Ett naturligt inslag i olika kurser kan därför vara att de förläggs till olika platser.

Basen för det fortsatta arbetet med olika utbildningar har kursdeltagarna själva tagit i och med initiativet att forma ett alumninätverk/praktikernätverk. Initiativet har tagits på grund av ett upplevt behov av att kunna fortsätta erfarenhets- och kunskapsutbytet som inletts under kursens gång. De mer exakta formerna för ett nätverk behöver diskuteras, men någon form av centralt placerat sammanhållande funktion lär krävas. Någon form av månadsbrev, i stil med de veckobrev som skickats ut under kursen, har lyfts fram. Där skulle aktuell forskning och annan central information kunna distribueras. Fortsatt produktion av poddar skulle kunna utgöra en del av dessa månadsbrev. Återkommande, årliga kunskapsseminarier/internat skulle också kunna utgöra en del av ett framtida nätverk.

Lunds universitet grundades 1666. Här finns 41000 studenter och 7500 medarbetare i Lund, Helsingborg och Malmö. Vi förenas i vår strävan att förstå, förklara och förbättra vår värld och människors villkor. Lunds universitet rankas återkommande som ett av världens 100 främsta lärosäten.

Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism arbetar för att förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Samordnaren ska även verka för att öka kunskapen om våldsbejakande extremism samt främja utvecklingen av förebyggande metoder.

LUNDS UNIVERSITET

www.lu.se

**Nationella
samordnaren
mot
våldsbejakande
extremism**

LUNDS UNIVERSITET

Box 117
221 00 Lund
Tel 046-222 00 00
www.lu.se